

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ДНІПРОПЕТРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ

СЕЛЕЦЬКИЙ ОЛЕКСІЙ ВІКТОРОВИЧ

УДК 349.2:341.7

**ДИПЛОМАТИЧНІ ПРАЦІВНИКИ
ЯК СПЕЦІАЛЬНІ СУБ'ЄКТИ ТРУДОВОГО ПРАВА**

спеціальність 12.00.05 – трудове право;
право соціального забезпечення

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата юридичних наук

Дніпропетровськ – 2015

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана на кафедрі цивільно-правових дисциплін Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, Міністерство внутрішніх справ України.

Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент
ТІЩЕНКОВА Світлана Олександрівна,
Дніпропетровський державний університет
внутрішніх справ, вчений секретар.

Офіційні опоненти: доктор юридичних наук, професор
ЩЕРБИНА Віктор Іванович,
Київський національний університет
імені Тараса Шевченка,
професор кафедри трудового права
та права соціального забезпечення;

кандидат юридичних наук,
старший науковий співробітник
МОГІЛЕВСЬКИЙ Леонід Володимирович,
Харківський національний університет
внутрішніх справ, вчений секретар.

Захист відбудеться «06» липня 2015 року о «10» годині на засіданні спеціалізованої вченої ради К 08.727.03 Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ за адресою: 49005, м. Дніпропетровськ, проспект Гагаріна, 26.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ за адресою: 49005, м. Дніпропетровськ, проспект Гагаріна, 26.

Автореферат розіслано «27» травня 2015 року.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

Т.М. Лежнєва

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Трудова діяльність дипломатичних працівників є однією з форм праці, право на яку закріплено у ст. 43 Конституції України. Вибір такої почесної професії завжди означав готовність до напруженої роботи на благо Вітчизни та відданість національним інтересам. Місія, що покладається на дипломатичних працівників, є дуже відповідальною – представляти державу на міжнародній арені, відстоювати її національні інтереси, а також захищати права співвітчизників за кордоном.

Завдяки високому професіоналізму, інтелектуальному потенціалу, ініціативності і самовіддачі наших дипломатів вдається оперативно та ефективно вирішувати найскладніші зовнішньополітичні завдання, що постають перед дипломатичною службою. Сьогодні зусилля її працівників спрямовані, насамперед, на зміцнення міжнародного авторитету нашої держави, створення сприятливих умов для поступального розвитку України, забезпечення подальшого соціально-економічного зростання і підвищення якості життя українських громадян.

Насичений трагічними подіями останній рік довів, що саме дипломатичний шлях є одним із пріоритетних напрямків врегулювання конфлікту, що виник на Півдні і Сході країни. Саме від чіткої реалізації дипломатичними працівниками свого трудово-правового статусу нині залежить не лише успішне функціонування всієї служби в цілому, а й багато в чому повернення мирного життя в Україну. А тому значення їх трудової діяльності є як ніколи важливим у сучасному складному і динамічно мінливому світі.

В юридичній літературі дипломатична служба розглядається переважно з позиції управлінських відносин, однак як вид трудової діяльності вона досі залишається малодослідженою. Так само маловивченими є питання правового статусу дипломатичних працівників як спеціальних суб'єктів трудового права. Певні напрацювання у цьому напрямі можна знайти у наукових роботах таких учених, як В. М. Андріїв, Н. Б. Болотіна, Н. М. Вапнярчук, В. С. Венедіктов, В. В. Жернаков, М. І. Іншин, М. М. Клемпарський, Ю. В. Макаренко, К. Ю. Мельник, Є. Ю. Подорожній, С. М. Прилипко, О. І. Процевський, Г. І. Чанишева, В. І. Щербина, О. М. Ярошенко та ін. Однак комплексні дослідження, присвячені теоретичним і практичним проблемам трудово-правового статусу дипломатичних працівників, на рівні монографічних досліджень відсутні, що й зумовлює актуальність обраної теми дисертаційної роботи.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота виконана на кафедрі цивільно-правових дисциплін Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ відповідно до Пріоритетних напрямів розвитку правової науки на 2011-2015 рр.,

затверджених постановою загальних зборів Національної академії правових наук України від 24.09.2010 № 14-10, у межах загальноуніверситетської наукової теми «Актуальні проблеми державотворення, правотворення та правозастосування» (державний реєстраційний номер 0112U003550), затвердженої 28.05.2012, та теми кафедри «Проблеми здійснення та захисту прав і свобод суб'єктів цивільних, трудових та природоресурсних правовідносин» (протокол № 2 від 22.08.2014).

Мета і задачі дослідження. *Мета* дисертаційної роботи полягає у тому, щоб на підставі аналізу міжнародного та національного законодавства, практики його застосування, доктринальних підходів, наукових положень здійснити поглиблене дослідження сутності та специфіки правового статусу дипломатичних працівників як учасників суспільних відносин у сфері праці, а також розробити конкретні практичні рекомендації і наукові пропозиції щодо вдосконалення відповідного нормативно-правового забезпечення з цих питань.

Для досягнення зазначеної мети слід вирішити такі *задачі*:

- дослідити сутність дипломатичної служби України як особливого різновиду трудової діяльності громадян;
- розкрити поняття та зміст правового статусу дипломатичних працівників у службово-трудовах правовідносинах;
- визначити особливості правового статусу дипломатичного працівника як суб'єкта трудового права;
- охарактеризувати трудову правосуб'єктність дипломатичного працівника, визначити його професійні права й обов'язки;
- проаналізувати питання професійної підготовки спеціалістів для роботи у сфері міжнародних відносин;
- дослідити особливості реалізації правового статусу дипломатичних працівників на основних стадіях проходження дипломатичної служби;
- визначити специфіку правового регулювання праці дипломатичних працівників під час їхнього перебування у довготерміновому відрядженні;
- здійснити теоретико-правовий аналіз процедури оцінювання професійної діяльності дипломатичних працівників;
- внести пропозиції щодо вдосконалення правового регламентування службово-трудової діяльності дипломатичних працівників.

Об'єктом дослідження є службово-трудові відносини, що виникають та існують у процесі організації й проходження дипломатичної служби.

Предметом дослідження є теоретичні та практичні проблеми трудово-правового статусу дипломатичних працівників.

Методи дослідження. Методологічну основу дослідження склали сучасні загальнонаукові та спеціальні методи наукового пізнання. Їх використання дозволило вивчити проблему комплексно, а також досягти

поставленої мети, вирішити поставлені в роботі завдання та внести пропозиції щодо удосконалення законодавства, що регулює службово-трудові відносини дипломатичних працівників. У процесі тлумачення конкретних юридичних конструкцій і норм широко використовувалися прийоми формальної логіки і лексико-граматичного аналізу. Достовірність та обґрунтованість результатів, отриманих у ході дисертаційного дослідження, є наслідком застосування системно-структурного, порівняльно-правового, формально-юридичного методів, а також методу опису понять і термінів, методів аналізу, тлумачення, класифікації. За допомогою системно-структурного та формально-логічного методів здійснено аналіз правового статусу дипломатичних працівників у трудовому праві, його структурних компонентів. У процесі вивчення особливостей організації та проходження дипломатичної служби використовувався порівняльно-правовий метод, що дало змогу співвіднести положення вітчизняного й зарубіжного законодавства у цій сфері. Метод лексико-граматичного аналізу використовувався під час аналізу різних підходів до понять «дипломатія», «дипломатична служба», «дипломатичний працівник». За допомогою формально-юридичного методу було запропоновано певні зміни до чинних законодавчих та підзаконних актів, що регламентують службово-трудові відносини на дипломатичній службі.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що дисертація є першим в Україні комплексним дослідженням правового становища дипломатичних працівників як спеціальних суб'єктів трудового права. У результаті проведеного дослідження сформульовано відповідні нові наукові положення та висновки, запропоновані особисто дисертантом. Елементи новизни знайшли вираження у таких положеннях:

уперше:

– встановлено критерії спеціальної трудової правосуб'єктності дипломатичних працівників, які запропоновано поділити на: 1) обов'язкові; 2) факультативні;

– сформульовано термін «правовий статус працівника дипломатичної служби» та запропоновано включити його до ст. 1 «Визначення термінів» Закону України «Про дипломатичну службу»;

– ґрунтовно охарактеризовано основні стадії проходження дипломатичної служби, протягом яких реалізується правовий статус дипломатичного працівника як спеціального суб'єкта трудового права;

– здійснено класифікацію юридичних гарантій професійної діяльності працівників дипломатичної служби за чотирма критеріями: а) за обсягом прав та обов'язків; б) за суб'єктами; в) залежно від етапу проходження дипломатичної служби; г) за нормативним закріпленням;

удосконалено:

– поняття «дипломатична служба», «дипломатичні працівники»;

– законодавчо закріплений перелік професійних прав та обов'язків

працівників дипломатичної служби;

– перелік підстав застосування заходів заохочення до працівників дипломатичної служби;

дістали подальшого розвитку:

– твердження, що під час проходження дипломатичної служби особа набуває одночасно декількох статусів, виступаючи при цьому суб'єктом як трудового права, так і адміністративного;

– позиція, що систему професійної підготовки працівників дипломатичної служби складають: 1) початкова підготовка у вищих навчальних закладах, тобто навчання до служби; 2) післядипломна освіта, яка включає в себе: а) профільну спеціалізовану підготовку; б) перепідготовку; в) підвищення кваліфікації (довготермінове підвищення кваліфікації; підвищення кваліфікації протягом короткого терміну; стажування в органах дипломатичної служби, міністерствах та інших центральних органах виконавчої влади України; самовдосконалення або ж самоосвіта);

– обґрунтування необхідності прийняття Положення про дисципліну працівників дипломатичної служби;

– аргументи на користь того, що слід розмежовувати службове просування по вертикалі (службова кар'єра), тобто просування за посадою та/або за рангом, та переміщення по горизонталі (ротація працівників у системі органів дипломатичної служби).

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що сформульовані у дослідженні висновки, узагальнення та пропозиції можуть бути використані у:

– науково-дослідній сфері – для подальшого вивчення правового статусу дипломатичних працівників як суб'єктів трудового права;

– правотворчості – у процесі підготовки проектів нових і вдосконалення чинних законодавчих актів, які визначають процес організації і проходження дипломатичної служби;

– правозастосовній діяльності – з метою вдосконалення практики використання норм, що регулюють службово-трудові відносини на дипломатичній службі;

– навчальному процесі – під час вивчення навчальної дисципліни «Трудове право» у вищих юридичних закладах освіти, у процесі вдосконалення робочих програм і планів, при підготовці підручників, навчальних посібників, лекцій, семінарських та практичних занять.

Апробація результатів дисертації. Основні положення і висновки дисертації розглядалися й обговорювалися на засіданнях кафедри цивільно-правових дисциплін Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, а також знайшли відображення у доповідях на науково-практичних конференціях: «Розумовські зустрічі» (м. Чернігів, 2012 р.); «Трудове право в контексті розбудови громадянського

суспільства» (м. Путивль, 2012 р.); «Розвиток законодавства про працю і соціальне забезпечення: здобутки і проблеми» (м. Харків, 2012 р.); «Протиправна поведінка: критерії, відповідальність, запобігання» (м. Ніжин, 2013 р.); «Захист прав людини – європейський вимір України» (м. Севастополь, 2013 р.); «Людина, суспільство, держава: правовий вимір у сучасному світі» (м. Київ, 2014 р.); «Актуальні проблеми юридичної науки на шляху сучасної розбудови держави і суспільства» (м. Суми, 2014 р.); «Україна – ЄС. Сучасні технології, економіка та право» (м. Кошице, Словаччина, 2015 р.).

Публікації. Основні результати проведеного наукового дослідження викладені у чотирьох наукових статтях, опублікованих у фахових наукових виданнях України, одній статті – у науковому періодичному виданні іншої держави, а також у восьми тезах доповідей на науково-практичних конференціях.

Структура та обсяг дисертації. Робота складається з переліку умовних скорочень, вступу, трьох розділів, що об'єднують дев'ять підрозділів, висновків та списку використаних джерел. Загальний обсяг роботи становить 227 сторінок, з яких 205 сторінок основного тексту. Список використаних джерел складається зі 187 найменувань і займає 22 сторінки.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **Вступі** обґрунтовано актуальність дисертації, встановлено її зв'язок з науковими програмами, планами, темами, визначено мету, задачі, об'єкт, предмет, методологічну основу дослідження, сформульовано положення, що зумовлюють наукову новизну роботи, висвітлюється практичне значення одержаних результатів, а також вказано на їх апробацію та публікації.

Розділ 1 «Дипломатична служба як різновид трудової діяльності громадян» містить 3 підрозділи та присвячений дослідженню дипломатичної служби як однієї з форм реалізації права на працю.

У *підрозділі 1.1 «Сутність дипломатичної служби в умовах розвитку трудових відносин»* акцентовано, що однією із правових форм реалізації громадянами України права на працю є дипломатична служба.

Дисертантом удосконалено визначення поняття «дипломатична служба» й зазначено, що це професійна діяльність громадян України, спрямована на практичну реалізацію зовнішньої політики України, захист національних інтересів України у сфері міжнародних відносин, прав та інтересів громадян і юридичних осіб України за кордоном, а також сприяння у забезпеченні додержання і захисту прав, свобод та інтересів закордонних українців, задоволенні їхніх культурних, інформаційних, освітніх, соціально-

гуманітарних та інших потреб.

До сутнісних особливостей дипломатичної служби як складової державної служби належать: 1) періодична ротація працівників дипломатичної служби і направлення їх у довготермінове відрядження; 2) поширення на працівників цієї служби норм як українського, так і міжнародного законодавства; 3) дипломатичною службою вважається робота не тільки в системі органів Міністерства закордонних справ України, а й на відповідних посадах структурних підрозділів Адміністрації Президента України, Апарату Верховної Ради України, Секретаріату Кабінету Міністрів України, що забезпечують здійснення повноважень у зовнішньополітичній сфері; 4) при прийнятті на дипломатичну службу законодавством встановлюються високі кваліфікаційні вимоги до претендентів, тобто здійснюється якісний відбір необхідних фахівців; 5) як правило, це діяльність осіб, яким присвоєно дипломатичні ранги, що помітно вирізняє їх з-поміж інших державних службовців; 6) у період роботи за кордоном її працівники користуються привілеями та імунітетами відповідно до норм міжнародного права; 7) праця на дипломатичній службі передбачає особливі соціально-правові гарантії не тільки її працівникам, а й членам їх сімей; 8) у підпорядкуванні МЗС України перебуває профільний освітній заклад – Дипломатична академія України при МЗС України.

У підрозділі 1.2 *«Поняття дипломатичного працівника як спеціального суб'єкта трудового права»* наголошується, що під час проходження дипломатичної служби особа набуває одночасно декількох статусів, виступаючи при цьому суб'єктом як трудового права, так і адміністративного.

Обґрунтовано, що дипломатичні працівники – це громадяни України, які на професійній основі виконують дипломатичні або консульські функції в Україні чи за кордоном, посідають штатні дипломатичні посади системи органів дипломатичної служби чи відповідні посади структурних підрозділів Адміністрації Президента України, Апарату Верховної Ради України, Секретаріату Кабінету Міністрів України, що забезпечують здійснення повноважень у зовнішньополітичній сфері, та, як правило, мають дипломатичний ранг і вправі одержувати заробітну плату за рахунок державних коштів.

Для того, щоб набути статусу дипломатичного працівника, особа повинна володіти спеціальною трудовою правосуб'єктністю, тобто здатністю зайняття відповідної посади в системі органів дипломатичної служби. Для цього вона має відповідати особливим кваліфікаційним вимогам, що встановлені у Законі України «Про дипломатичну службу».

Критерії трудової правосуб'єктності дипломатичного працівника можна поділити на:

а) обов'язкові: 1) наявність громадянства України; 2) відповідна фахова

вища освіта; 3) наявність необхідних професійних та ділових якостей; 4) володіння державною та іноземними мовами; 5) стан здоров'я; 6) віковий критерій; 7) необхідність проходження конкурсного відбору, якщо інше не передбачено законодавством України; 8) подання декларації про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру за минулий рік; 9) відсутність обмежень, пов'язаних з прийняттям на державну службу; 10) відсутність заборони, передбаченої положеннями Закону України «Про очищення влади», обіймати відповідну посаду;

б) факультативні: 1) додаткові освітньо-кваліфікаційні вимоги; 2) стаж роботи за фахом на відповідних посадах дипломатичної, державної служби чи за фахом в інших сферах; 3) досвід роботи у галузі міжнародних відносин та/або міжнародного права; 4) досвід роботи у закордонних дипломатичних установах України на дипломатичних посадах; 5) практичний досвід роботи у підготовці документів правового характеру; 6) необхідні навички роботи на комп'ютері (Word, Excel, Outlook Express, Power Point); 7) вміння керувати автомобілем (наявність посвідчення водія); 8) знання правил ділового етикету та державного протоколу; 9) допуск до державної таємниці та інші.

У підрозділі 1.3 «Професійна підготовка спеціалістів для роботи у сфері міжнародних відносин» визначається, що підготовка, перепідготовка та підвищення кваліфікації працівників дипломатичної служби – це організований, безперервний і цілеспрямований процес забезпечення потреби органів дипломатичної служби у працівниках із належним рівнем знань, умінь і навичок, необхідних для успішного виконання службово-трудова завдань.

Систему професійної підготовки працівників дипломатичної служби складають: 1) початкова підготовка у вищих навчальних закладах, тобто навчання до служби; 2) післядипломна освіта, яка включає в себе: профільну спеціалізовану підготовку; перепідготовку; підвищення кваліфікації. До основних видів підвищення кваліфікації дипломатичних працівників можна віднести: а) довготермінове підвищення кваліфікації (навчання за професійними програмами); б) підвищення кваліфікації протягом короткого терміну (навчання за програмами тематичних короткотермінових та постійних семінарів, спеціалізовані короткострокові навчальні курси). Додатковими заходами підвищення їхнього професійного рівня є: 1) стажування в органах дипломатичної служби, міністерствах та інших центральних органах виконавчої влади України; 2) самовдосконалення (самоосвіта).

Обґрунтовано позицію, що частину 2 ст. 27 Закону України «Про дипломатичну службу» слід викласти у такій редакції: «Стажування працівників дипломатичної служби проводиться в закордонних дипломатичних установах України, у структурних підрозділах МЗС України, інших міністерствах та центральних органах виконавчої влади України зі

збереженням середньої заробітної плати за основним місцем служби».

Фрагментарне та невпорядковане правове регулювання організації професійної підготовки дипломатичних кадрів зумовлює потребу у розробленні та затвердженні Положення з організації професійної підготовки працівників дипломатичної служби.

Розділ 2 «Поняття та зміст правового статусу дипломатичних працівників як учасників службово-трудових відносин» складається з чотирьох підрозділів та присвячений аналізу поняття та основних елементів трудово-правового статусу дипломатичних працівників.

У підрозділі 2.1 *«Поняття правового статусу дипломатичного працівника»* стверджується, що правовий статус працівника дипломатичної служби – це визначена Конституцією України, законами України «Про дипломатичну службу», «Про державну службу», «Про запобігання корупції», Кодексом законів про працю України, Консульським статутом України, іншими нормативно-правовими актами, прийнятими відповідно до них, а також чинними міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, система прав, обов'язків, заборон, обмежень, заохочень та гарантій професійної діяльності працівника дипломатичної служби, а також міра відповідальності за невиконання або неналежне виконання ним службово-трудових обов'язків.

Обґрунтовано, що дипломатичні працівники є носіями одразу трьох правових статусів: 1) загального (користуються загальними для всіх громадян правами та свободами, що закріплені у Конституції України та інших законодавчих актах); 2) спеціального (наявність додаткових прав, обов'язків, обмежень та відповідальності, що обумовлені професійною діяльністю); 3) індивідуального (система персоніфікованих прав та обов'язків залежно від конкретно займаної дипломатичної посади).

У підрозділі 2.2 *«Професійні права та обов'язки дипломатичних працівників як основа системи правового статусу»* запропоновано розширити законодавчо закріплений перелік професійних прав та обов'язків працівників дипломатичної служби, зокрема:

а) у ч. 3 ст. 29 Закону України «Про дипломатичну службу» необхідно визначити спеціальні (додаткові) права для дипломатичних працівників. У дисертаційній роботі автором запропоновано детальний перелік таких прав; у частині 4 цієї статті слід також зазначити: «Законодавством України окремо можуть встановлюватись додаткові права та пільги для осіб, яким присвоєно дипломатичний ранг Надзвичайного і Повноважного Посла, Надзвичайного і Повноважного Посланника першого класу, Надзвичайного і Повноважного Посланника другого класу, та членів їх сімей»;

б) у частині 2 ст. 30 Закону України «Про дипломатичну службу» необхідно конкретизувати основні спеціальні обов'язки дипломатичних працівників (їхній перелік докладно визначений у дисертаційному

дослідженні). Запропоновано також доповнити цю статтю частиною третьою, у якій необхідно окремо закріпити додаткові обов'язки для працівників дипломатичної служби, направлених у довготермінове відрядження.

У підрозділі 2.3 *«Характеристика заборон, обмежень, пов'язаних з перебуванням на дипломатичній службі, та заходів заохочення за сумлінну працю»* здійснено класифікацію заборон та обмежень, пов'язаних з перебуванням на дипломатичній службі, на чотири групи, зокрема такі, що (з урахуванням мети їх встановлення): 1) спрямовані на запобігання проявам корупції; 2) змушують працівника утриматись від вчинків, які можуть негативно позначитись на діяльності державного органу, в якому він працює; 3) встановлюються в інтересах національної безпеки України; 4) спрямовані на відвернення проступків, здатних завдати шкоди престижу України, її відносинам з іншими державами чи міжнародними організаціями, підрвати авторитет дипломатичної служби, дискредитувати звання державного службовця.

Запропоновано доповнити ст. 31 *«Обмеження, пов'язані з перебуванням на дипломатичній службі»* Закону України *«Про дипломатичну службу»* частиною другою, в якій необхідно закріпити положення, що *«працівники дипломатичної служби, яким був наданий допуск та доступ до державної таємниці у порядку, встановленому законодавством, і які реально були обізнані з нею, можуть бути обмежені у праві виїзду з України у випадках, передбачених Законом України “Про державну таємницю”»*.

Обґрунтовано, що ч. 1 ст. 33 Закону України *«Про дипломатичну службу»* доречніше було б сформулювати таким чином: *«Працівники дипломатичної служби заохочуються за сумлінне і зразкове виконання службових обов'язків, за трудові досягнення у професійній діяльності, ініціативу та оперативність у роботі»*.

У підрозділі 2.4 *«Гарантії професійної діяльності дипломатичних працівників та юридична відповідальність як елементи правового статусу»* вказано, що метою гарантій професійної діяльності дипломатичних працівників є: а) забезпечення їх соціально-правової захищеності; б) спонукання до більш ефективного виконання ними своїх службово-трудоових обов'язків; в) компенсація заборон та обмежень, які передбачені для них законодавством; г) збереження кваліфікованих кадрів на дипломатичній службі.

Запропоновано у ч. 1 ст. 8 Закону України *«Про відпустки»* закріпити п. 3, у якому передбачити можливість надання щорічної додаткової відпустки за особливий характер праці тривалістю до 7 календарних днів працівникам дипломатичної служби, які працюють у закордонних дипломатичних установах у державах зі складною політичною ситуацією чи в зоні збройного конфлікту.

Здійснено класифікацію юридичних гарантій професійної діяльності працівників дипломатичної служби за чотирма критеріями: а) за обсягом прав та обов'язків; б) за суб'єктами; в) залежно від етапу проходження дипломатичної служби; г) за нормативним закріпленням.

Обстоюється позиція, що частину 7 ст. 20 Закону України «Про дипломатичну службу» доречніше викласти у такій редакції: «Працівники дипломатичної служби після закінчення попереднього довготермінового відрядження направляються у наступне довготермінове відрядження, як правило, не раніше ніж через два роки. До спливу цього терміну працівники дипломатичної служби можуть бути направлені у довготермінове відрядження лише у випадках службової необхідності або ж з власної ініціативи».

Доведено необхідність прийняття Положення про дисципліну працівників дипломатичної служби, у якому слід пояснити значення термінів «дисциплінарна відповідальність», «дисциплінарний проступок», «дисциплінарне стягнення», встановити вичерпний перелік дисциплінарних проступків, видів заохочень та дисциплінарних стягнень, що застосовуються до працівників дипломатичної служби, порядок їх застосування, а також порядок оскарження дисциплінарних стягнень.

Розділ 3 «Механізм реалізації дипломатичними працівниками повноважень у процесі службово-трудова відносин» охоплює 2 підрозділи та присвячений особливостям механізму здійснення дипломатичними працівниками прав, обов'язків та інших складових їхнього трудово-правового статусу на основних стадіях проходження дипломатичної служби.

У підрозділі 3.1 «Особливості реалізації правового статусу дипломатичних працівників на основних стадіях проходження дипломатичної служби» звертається увага на те, що правовий статус дипломатичного працівника як спеціального суб'єкта трудового права реалізується на таких основних стадіях проходження дипломатичної служби: 1) відбір на дипломатичну службу; 2) укладення трудового договору (контракту) та призначення на дипломатичну посаду; 3) складання Присяги при прийнятті на дипломатичну службу; 4) присвоєння дипломатичного рангу; 5) наділення дипломатичного працівника посадовими повноваженнями та безпосереднє їх виконання; 6) створення сприятливих соціально-побутових умов праці, стимулювання професійної діяльності працівників дипломатичної служби; 7) оцінювання професійної діяльності працівників дипломатичної служби; 8) періодичне складання кваліфікаційних екзаменів з іноземних мов; 9) просування та переміщення по дипломатичній службі; 10) припинення службово-трудова відносин.

Враховуючи специфіку, державну важливість та суспільну значущість змісту дипломатичної діяльності, завдань і функцій дипломатичної служби,

запропоновано запровадити складання спеціальної Присяги працівника дипломатичної служби для громадян, що вперше приймаються на цю службу.

Однією з ключових стадій проходження дипломатичними працівниками дипломатичної служби є службове просування по вертикалі, або ж службова кар'єра (просування за посадою та/або за рангом), та переміщення по горизонталі (ротація працівників у системі органів дипломатичної служби).

Кар'єра в органах дипломатичної служби – це система правил і організаційних заходів, що визначають порядок та підстави просування працівника дипломатичної служби сходінками службової ієрархії, присвоєння йому більш високого рангу з урахуванням його кваліфікації, здібностей, сумлінного виконання службово-трудоових обов'язків.

Обґрунтовано, що дипломатичним рангом є спеціальне звання, яке присвоюється дипломатичним працівникам відповідно до Закону України «Про дипломатичну службу» та зберігається довічно, за винятком випадків, передбачених законодавством.

У підрозділі 3.2 «Оцінювання результатів трудової діяльності як ефективний спосіб підвищення професіоналізму дипломатичних працівників» йдеться про те, що основними формами оцінювання професійної діяльності дипломатичних працівників є: 1) атестація; 2) щорічне оцінювання виконання покладених на них обов'язків та завдань.

Головними ознаками проведення атестації дипломатичних працівників є такі: 1) підставою для здійснення даної процедури є заміщення конкретної посади дипломатичної служби, тобто перебування фізичної особи у трудових правовідносинах із відповідним органом дипломатичної служби; 2) об'єктом атестації є сам дипломатичний працівник, а також результати його професійної діяльності; 3) ініціатива проведення атестації завжди виходить від роботодавця в особі керівника державного органу, в якому працює дипломатичний службовець; 4) атестація є різновидом контролюючої діяльності за успішним виконанням покладених на працівника службово-трудоових обов'язків; 5) атестація дипломатичних працівників характеризується періодичністю її проведення (один раз на три роки).

До провідних принципів проведення атестації дипломатичних працівників належать: 1) принцип легітимності; 2) принцип відкритості; 3) принцип об'єктивності; 4) принцип колегіальності; 5) принцип регулярності.

Спираючись на недосконалість правового регулювання проведення атестації працівників дипломатичної служби, автор обґрунтовує доцільність розроблення окремого Положення, яке б регламентувало порядок та особливості проведення атестування на дипломатичній службі, а також обстоює позицію про доповнення Закону України «Про дипломатичну службу» ст. 27-1 «Атестація працівників дипломатичної служби».

ВИСНОВКИ

У дисертаційній роботі наведено теоретичне узагальнення та нове вирішення наукового завдання щодо проблематики трудово-правового статусу дипломатичних працівників. Сформульовано такі найбільш важливі висновки.

1. Дипломатична служба – це професійна діяльність громадян України, спрямована на практичну реалізацію зовнішньої політики України, захист національних інтересів України у сфері міжнародних відносин, прав та інтересів громадян і юридичних осіб України за кордоном, а також сприяння у забезпеченні додержання і захисту прав, свобод та інтересів закордонних українців, задоволенні їхніх культурних, інформаційних, освітніх, соціально-гуманітарних та інших потреб.

2. Дипломатичні працівники – це громадяни України, які на професійній основі виконують дипломатичні або консульські функції в Україні чи за кордоном, посідають штатні дипломатичні посади системи органів дипломатичної служби чи відповідні посади структурних підрозділів Адміністрації Президента України, Апарату Верховної Ради України, Секретаріату Кабінету Міністрів України, що забезпечують здійснення повноважень у зовнішньополітичній сфері, та, як правило, мають дипломатичний ранг і вправі одержувати заробітну плату за рахунок державних коштів.

3. Критерії трудової правосуб'єктності дипломатичного працівника можна поділити на обов'язкові та факультативні. До обов'язкових вимог належать: 1) наявність громадянства України; 2) відповідна фахова вища освіта; 3) наявність необхідних професійних та ділових якостей; 4) володіння державною та іноземними мовами; 5) стан здоров'я; 6) віковий критерій; 7) необхідність проходження конкурсного відбору, якщо інше не передбачено законодавством України; 8) подання декларації про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру за минулий рік; 9) відсутність обмежень, пов'язаних з прийняттям на державну службу; 10) відсутність заборони, передбаченої положеннями Закону України «Про очищення влади», займати відповідну посаду. Серед факультативних критеріїв трудової правосуб'єктності дипломатичного працівника можна назвати такі: 1) додаткові освітньо-кваліфікаційні вимоги; 2) стаж роботи за фахом на відповідних посадах дипломатичної, державної служби чи за фахом в інших сферах; 3) досвід роботи у галузі міжнародних відносин та/або міжнародного права; 4) досвід роботи у закордонних дипломатичних установах України на дипломатичних посадах; 5) практичний досвід роботи у підготовці документів правового характеру; 6) необхідні навички роботи на комп'ютері (Word, Excel, Outlook Express, Power Point); 7) вміння керувати

автомобілем (наявність посвідчення водія); 8) знання правил ділового етикету та державного протоколу; 9) допуск до державної таємниці та ін.

4. З'ясовано, що під час проходження дипломатичної служби особа набуває одночасно декількох статусів, виступаючи при цьому суб'єктом як трудового права (у питаннях щодо встановлення випробування при прийнятті на службу, визначення трудової функції, організації робочого часу та часу відпочинку, грошового забезпечення, заохочення за сумлінну працю, притягнення до дисциплінарної, матеріальної відповідальності, соціально-правового захисту та інше), так і адміністративного (у разі виконання працівником державно-владних повноважень внаслідок вступу у відносини управлінського характеру).

5. Систему професійної підготовки працівників дипломатичної служби складають: 1) початкова підготовка у вищих навчальних закладах, тобто навчання до служби; 2) післядипломна освіта, яка включає в себе: профільну спеціалізовану підготовку; перепідготовку; підвищення кваліфікації. Основними видами підвищення кваліфікації дипломатичних працівників є: а) довготермінове підвищення кваліфікації (навчання за професійними програмами); б) підвищення кваліфікації протягом короткого терміну (навчання за програмами тематичних короткотермінових та постійних семінарів, спеціалізовані короткострокові навчальні курси). Додатковими заходами підвищення їхнього професійного рівня є: 1) стажування в органах дипломатичної служби, міністерствах та інших центральних органах виконавчої влади України; 2) самовдосконалення (самоосвіта).

6. Правовий статус працівника дипломатичної служби – це визначена Конституцією України, законами України «Про дипломатичну службу», «Про державну службу», «Про запобігання корупції», Кодексом законів про працю України, Консульським статутом України, іншими нормативно-правовими актами, прийнятими відповідно до них, а також чинними міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, система прав, обов'язків, заборон, обмежень, заохочень та гарантій професійної діяльності працівника дипломатичної служби, а також міра відповідальності за невиконання або неналежне виконання ним службово-трудова обов'язків.

7. Основою (ядром) правового статусу дипломатичних працівників є професійні права та обов'язки. Отже, у дисертаційній роботі було запропоновано суттєво розширити їх перелік, передбачений ст. 29 та 30 Закону України «Про дипломатичну службу».

8. Здійснено класифікацію юридичних гарантій професійної діяльності працівників дипломатичної служби за чотирма критеріями: а) за обсягом прав та обов'язків – загальнотрудові, тобто такі, що поширюються на всіх працівників; загальнослужбові (які встановлюються для всіх державних службовців); спеціальнослужбові (які передбачені безпосередньо для

працівників дипломатичної служби). Водночас спеціальнослужбові гарантії необхідно поділяти на основні (встановлюються для всіх працівників дипломатичної служби) та додаткові (передбачені для окремих категорій працівників дипломатичної служби залежно від умов праці, займаної посади, дипломатичного рангу, перебування у довготерміновому відрядженні, поєднання роботи з навчанням та ін.); б) за суб'єктами – гарантії, що надаються: дипломатичним працівникам; адміністративно-технічним працівникам; членам сімей дипломатичних чи адміністративно-технічних працівників; в) залежно від етапу проходження дипломатичної служби – ті, що встановлюються під час відбору на дипломатичну службу (до укладення трудового договору), у процесі її проходження (під час дії трудового договору) та при припиненні службово-трудова відносин (розірванні трудового договору); г) за нормативним закріпленням – гарантії, передбачені національним законодавством; гарантії, передбачені нормами міжнародного права.

9. Суттєвою специфікою професійної діяльності дипломатичних працівників є періодичне направлення їх у довготермінове відрядження, тобто перебування за принципом ротації в закордонних дипломатичних установах України у встановлені законодавством строки. Причому доволі часто протягом такого відрядження їм доводиться виконувати роботу в особливих природних географічних і геологічних умовах (наприклад, у державах з важкими кліматичними умовами). У зв'язку з цим чинним законодавством передбачається надання даним працівникам щорічної додаткової відпустки за особливий характер праці. Однак особливий характер праці дипломатичних працівників, на думку дисертанта, не слід ототожнювати виключно з роботою в особливих природних географічних і геологічних умовах. Вбачається, що це також виконання службово-трудова обов'язків у країнах, де ведуться бойові дії, або у разі надзвичайної ситуації, що загрожує їхній безпеці, складної політичної ситуації і т. ін. А тому запропоновано у ч. 1 ст. 8 Закону України «Про відпустки» закріпити п. 3, у якому слід передбачити можливість надання щорічної додаткової відпустки за особливий характер праці тривалістю до 7 календарних днів працівникам дипломатичної служби, які працюють у закордонних дипломатичних установах у державах зі складною політичною ситуацією чи в зоні збройного конфлікту.

10. Запропоновано розширити перелік підстав застосування заходів заохочення до працівників дипломатичної служби. Обґрунтовано, що частину 1 ст. 33 Закону України «Про дипломатичну службу» доречніше було б сформулювати таким чином: «Працівники дипломатичної служби заохочуються за сумлінне і зразкове виконання службових обов'язків, за трудові досягнення у професійній діяльності, ініціативу та оперативність у роботі».

11. Обґрунтовано необхідність прийняття Положення про дисципліну працівників дипломатичної служби, в якому слід пояснити значення термінів «дисциплінарна відповідальність», «дисциплінарний проступок», «дисциплінарне стягнення», встановити вичерпний перелік дисциплінарних проступків, видів заохочень та дисциплінарних стягнень, що застосовуються до працівників дипломатичної служби, порядок їх застосування, а також порядок оскарження дисциплінарних стягнень.

12. Правовий статус дипломатичного працівника як спеціального суб'єкта трудового права реалізується на таких основних стадіях проходження дипломатичної служби: 1) відбір на дипломатичну службу; 2) укладення трудового договору (контракту) та призначення на дипломатичну посаду; 3) складання Присяги при прийнятті на дипломатичну службу; 4) присвоєння дипломатичного рангу; 5) наділення дипломатичного працівника посадовими повноваженнями та безпосереднє їх виконання; 6) створення сприятливих соціально-побутових умов праці, стимулювання професійної діяльності працівників дипломатичної служби; 7) оцінювання професійної діяльності працівників дипломатичної служби; 8) періодичне складання кваліфікаційних екзаменів з іноземних мов; 9) просування та переміщення дипломатичною службою; 10) припинення службово-трудова відносин.

13. Однією з ключових стадій проходження дипломатичними працівниками дипломатичної служби є службове просування по вертикалі, або ж службова кар'єра (просування за посадою та/або за рангом), та переміщення по горизонталі (ротація працівників у системі органів дипломатичної служби).

14. Запропоновано запровадити складання спеціальної Присяги працівника дипломатичної служби для громадян, що вперше приймаються на дипломатичну службу, такого змісту:

«Я, (прізвище, ім'я, по батькові), вступаючи на дипломатичну службу України, присвячую свою діяльність служінню Українському народові та Українській державі й урочисто присягаю:

неухильно додержуватися Конституції, законів та міжнародних зобов'язань України;

поважати та охороняти права, свободи і законні інтереси людини та громадянина, честь держави;

чесно, старанно і сумлінно здійснювати професійну діяльність, пов'язану з практичною реалізацією зовнішньої політики України, захистом національних інтересів України у сфері міжнародних відносин, а також прав та інтересів громадян і юридичних осіб України за кордоном;

гідно представляти Україну за її межами, поважати закони, правила і традиції країни перебування;

дотримуватися морально-етичних принципів поведінки, всіляко сприяти зміцненню авторитету органів дипломатичної служби, постійно

вдосконалювати професійну майстерність та підвищувати рівень культури; з гідністю нести високе звання працівника дипломатичної служби».

15. Основними формами оцінювання професійної діяльності дипломатичних працівників є: 1) атестація; 2) щорічне оцінювання виконання покладених на них обов'язків та завдань.

16. Вбачається за необхідне доповнити Закон України «Про дипломатичну службу» статтею 27-1 «Атестація працівників дипломатичної служби» такого змісту:

«Атестування проводиться з метою вдосконалення діяльності органів дипломатичної служби, підвищення ефективності їх роботи та підтвердження професійного рівня працівників дипломатичної служби.

Головним завданням атестації є оцінка результатів роботи, ділових та професійних якостей працівників дипломатичної служби, а також визначення відповідності посадам, які вони обіймають.

Чергова атестація працівників дипломатичної служби проводиться один раз на три роки.

Працівники дипломатичної служби, які працюють на відповідних посадах менше одного року, атестації не підлягають.

Працівники, які посідають штатні дипломатичні та адміністративно-технічні посади на визначений термін, та вагітні жінки можуть проходити атестацію за власним бажанням.

Випадки проведення позачергової атестації передбачені ч. 4 ст. 25 цього Закону.

Атестація проводиться за обов'язковою участю працівника дипломатичної служби та його безпосереднього керівника.

Порядок та умови проведення атестації працівників дипломатичної служби регулюються Положенням, яке затверджується Кабінетом Міністрів України».

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ АВТОРОМ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

1. Селецький О. В. Теоретико-правове дослідження окремих аспектів заохочення дипломатичних працівників / О. В. Селецький // Порівняльно-аналітичне право. – 2013. – № 2. – С. 208-210.

2. Селецький О. В. Дипломатична служба як особливий різновид суспільно корисної праці / О. В. Селецький // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Юридичні науки». – 2013. – Випуск 6. – Том 2. – С. 50-53.

3. Селецький О. В. Оцінювання професійної діяльності дипломатичних працівників як один з елементів проходження дипломатичної служби /

О. В. Селецький // Право і суспільство. – 2013. – № 6-2. – С. 245-249.

4. Селецький О. В. Спеціальна трудова правосуб'єктність дипломатичних працівників / О. В. Селецький // Jurnalul juridic național: teorie și practică. – 2014. – № 6 (10). – Р. 169-174.

5. Селецький О. В. Щодо визначення правового статусу дипломатичних працівників як учасників службово-трудових відносин / О. В. Селецький // Юридичний вісник. – 2014. – № 6. – С. 106-111.

6. Селецький О. В. Щодо визначення сутності дипломатичної служби як особливого різновиду суспільно корисної праці / О. В. Селецький // Розумовські зустрічі : матеріали науково-практичної конференції (28 листопада 2012 р.) / Сіверський інститут регіональних досліджень; Інститут законодавства Верховної Ради України. – Чернігів : Сіверський центр післядипломної освіти, 2012. – С. 78-82.

7. Селецький О. В. Деякі аспекти регулювання службово-трудових відносин із дипломатичними працівниками / О. В. Селецький // Трудове право в контексті розбудови громадянського суспільства : матеріали міжнародної науково-практичної конференції; м. Путивль, 14-16 червня 2012 р. / за ред. проф. В. С. Венедіктова. – Путивль : Українська асоціація фахівців трудового права, Сумський національний аграрний університет, Путивльський коледж Сумського національного аграрного університету, 2012. – С. 215-218.

8. Селецький О. В. Дипломатичні працівники як суб'єкти трудового права / О. В. Селецький // Розвиток законодавства про працю і соціальне забезпечення : здобутки і проблеми : тези доп. та наук. повідомл. учасн. IV Міжнар. наук.-практ. конф. (Харків, 5-6 жовт. 2012 р.) / за ред. В. В. Жернакова. – Х. : Право, 2012. – С. 273-278.

9. Селецький О. В. Особливості правового регулювання заохочення дипломатичних працівників за законодавством України / О. В. Селецький // Протиправна поведінка : критерії, відповідальність, запобігання : матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Ніжин, 24 травня 2013 р.) / за заг. ред. М. О. Ларченко. – Ніжин : ПП Лисенко, 2013. – С. 126-134.

10. Селецький О. В. Правове регулювання дисциплінарної відповідальності дипломатичних працівників за законодавством України / О. В. Селецький // Захист прав людини – європейський вимір України : матеріали міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 10-річчю УАФТП; м. Севастополь, 6-9 червня 2013 р. / за ред. проф. В. С. Венедіктова. – Севастополь : Українська асоціація фахівців трудового права, Севастопольський інститут банківської справи Української академії банківської справи НБУ, 2013. – С. 90-94.

11. Селецький О. В. Дипломатичний ранг як ознака трудово-правового статусу дипломатичного працівника / О. В. Селецький // Людина, суспільство, держава: правовий вимір в сучасному світі : матеріали IV Міжнародної

науково-практичної конференції, м. Київ, Національний авіаційний університет, 27 лютого 2014 р. – Київ : МП Леся, 2014. – С. 101-103.

12. Селецький О. В. Атестація як ефективний спосіб підвищення професіоналізму дипломатичних працівників / О. В. Селецький // Актуальні проблеми юридичної науки на шляху сучасної розбудови держави і суспільства : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, м. Суми, 5-7 червня 2014 р. / за ред. проф. В. С. Венедіктова, проф. А. М. Куліша. – Суми : Сумський державний університет, 2014. – С. 240-244.

13. Селецький О. В. Складення присяги як одна з умов виникнення службово-трудових відносин на дипломатичній службі / О. В. Селецький // Ukraine – EU. Modern technology, business and law : collection of international scientific papers : in 2 parts. Part 2. Modern engineering. Sustainable development. Innovations in social work : philosophy, psychology, sociology. Current problems of legal science and practice. – Chernihiv: CNUT, 2015. – Р. 323-326 (м. Кошице, Словаччина, 30 березня-2 квітня 2015 р.).

АНОТАЦІЯ

Селецький О. В. Дипломатичні працівники як спеціальні суб'єкти трудового права. – *На правах рукопису.*

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.05 – трудове право; право соціального забезпечення. – Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ. – Дніпропетровськ, 2015.

Дисертація присвячена дослідженню поняття «дипломатичні працівники» як спеціального суб'єкта трудового права, змісту їхнього правового статусу та особливостей його реалізації на основних стадіях проходження дипломатичної служби. Охарактеризовано основні критерії трудової правосуб'єктності дипломатичних працівників.

З'ясовано, що правовий статус дипломатичних працівників – це система закріплених вітчизняним та міжнародним законодавством прав, обов'язків, заборон, обмежень, заохочень та гарантій їх професійної діяльності, а також міра відповідальності за невиконання або неналежне виконання ними службово-трудових обов'язків.

Обґрунтовано рекомендації та пропозиції щодо вдосконалення чинного законодавства, що регламентує службово-трудова діяльність дипломатичних працівників.

Ключові слова: *дипломатична служба, дипломатичний працівник, професійна підготовка, трудова правосуб'єктність, правовий статус, дипломатичний ранг, довготермінове відрядження, ротація, проходження дипломатичної служби, атестація.*

АННОТАЦИЯ

Селецкий А. В. Дипломатические работники как специальные субъекты трудового права. – На правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук по специальности 12.00.05 – трудовое право; право социального обеспечения. – Днепропетровский государственный университет внутренних дел. – Днепропетровск, 2015.

Диссертация посвящена исследованию понятия «дипломатические работники» как специальных субъектов трудового права, содержания их правового статуса и особенностей его реализации на основных стадиях прохождения дипломатической службы. Охарактеризованы основные критерии трудовой правосубъектности дипломатических работников.

Доказано, что дипломатические работники – это граждане Украины, которые на профессиональной основе выполняют дипломатические или консульские функции в Украине или за рубежом, занимают штатные дипломатические должности системы органов дипломатической службы или соответствующие должности структурных подразделений Администрации Президента Украины, Аппарата Верховной Рады Украины, Секретариата Кабинета Министров Украины, обеспечивающих осуществление полномочий во внешнеполитической сфере, и, как правило, имеют дипломатический ранг и вправе получать заработную плату за счет государственных средств.

Выяснено, что правовой статус дипломатических работников – это система закрепленных отечественным и международным законодательством прав, обязанностей, запретов, ограничений, поощрений и гарантий их профессиональной деятельности, а также степень ответственности за неисполнение или ненадлежащее исполнение ими служебно-трудовых обязанностей.

Определено, что правовой статус дипломатического работника как специального субъекта трудового права реализуется на следующих основных стадиях прохождения дипломатической службы: 1) отбор на дипломатическую службу; 2) заключение трудового договора (контракта) и назначение на дипломатическую должность; 3) принятие Присяги при приеме на дипломатическую службу; 4) присвоение дипломатического ранга; 5) наделение дипломатического работника должностными полномочиями и непосредственное их выполнение; 6) создание благоприятных социально-бытовых условий труда, стимулирование профессиональной деятельности работников дипломатической службы; 7) оценивание профессиональной деятельности работников дипломатической службы; 8) периодическая сдача квалификационных экзаменов по иностранным языкам; 9) продвижение и перемещение по дипломатической службе; 10) прекращение служебно-трудовых отношений.

Особое внимание сосредоточено на вопросах подготовки, переподготовки и повышения квалификации работников дипломатической службы. Установлено, что систему профессиональной подготовки работников дипломатической

службы представляют: 1) начальная подготовка в высших учебных заведениях, то есть обучение до службы; 2) последипломное образование, которое включает в себя: профильную специализированную подготовку; переподготовку; повышение квалификации. Основными видами повышения квалификации дипломатических работников являются: а) долгосрочное повышение квалификации (обучение по профессиональным программам); б) повышение квалификации в сжатые сроки (обучение по программам тематических краткосрочных и постоянных семинаров, специализированные краткосрочные учебные курсы). Дополнительными мерами повышения их профессионального уровня являются: 1) стажировка в органах дипломатической службы, министерствах и других центральных органах исполнительной власти Украины; 2) самосовершенствование (самообразование).

Определены некоторые особенности правового регулирования труда дипломатических работников во время их пребывания в долгосрочной командировке. Проанализированы основные формы оценки профессиональной деятельности дипломатов.

Обоснованы рекомендации и предложения по совершенствованию действующего законодательства, регламентирующего служебно-трудовую деятельность дипломатических работников.

Ключевые слова: дипломатическая служба, дипломатический работник, профессиональная подготовка, трудовая правосубъектность, правовой статус, дипломатический ранг, долгосрочная командировка, ротация, прохождение дипломатической службы, аттестация.

SUMMARY

Seletskiy O. V. Diplomatic employees as special subjects of labor law. – The manuscript.

Dissertation for the academic degree of candidate of legal sciences on specialty 12.00.05 – labor law; social security law. – Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs. – Dnipropetrovsk, 2015.

The dissertation is devoted to researching the notion of diplomatic employees as the special subjects of labor law, the context of their legal status and the peculiarities of its realizing at the main stages of the diplomatic service. The basic criteria of diplomatic employees labor legal subjectivity are characterized.

It is revealed that the system of rights, duties, prohibitions, restrictions, promotions and guarantees of their professional activity and the measure of responsibility for non-fulfilment or an inappropriate performing of service labor duties make up the legal status of diplomatic employees.

The recommendations and the proposal concerning the improvement of the legislation in force that prescribes the service labor activity of the employees of the diplomatic service are grounded.

Keywords: *diplomatic service, diplomatic employees, professional training, labor legal subjectivity, legal status, diplomatic ranks, long-term business trip, rotation, the passage of the diplomatic service, attestation.*